

wackiej antroponimii od średniowiecza do dziś. Autor najpierw przedstawia funkcjonowanie tego imienia w toponimii w kontekście mitologii słowiańskiej (ze szczególnym uwzględnieniem stosunków z nazwami związanymi ze słowiańskim bogiem Perunem). Następnie dokonuje przeglądu historycznych poświadczeń tego imienia oraz jego derywatów oraz podaje informacje o ich rozmieszczeniu geograficznym na historycznych ziemiach chorwackich, a także na terytoriach innych narodów południowosłowiańskich, również wśród tamtejszych muzułmanów.

Ostatnim wśród artykułów w omawianym numerze czasopisma jest praca Sanji Vulić „Blagdani i spomendani u zapisima Josipa Lovretića (pučka imena, nazivlje, poslovice i uzrečice)” (s. 183–198), której autorka zajmuje się nazwami świąt liturgicznych oraz wspomnień (a także związaną z nimi frazeologią) odnotowanych w monografii poświęconej miastu Otok w Slawonii przez badacza lokalnych tradycji ludowych ks. Josipa Lovretića (1865–1948). S. Vulić porównuje nazwy zgromadzone przez Lovretića z materiałem gwarowym z innych obszarów zamieszkałych przez szokackich Chorwatów (Šokci, šokački Hrvati), również poza granicami Chorwacji, a także z nazwami z innych gwar chorwackiego obszaru językowego.

W numerze 25 czasopisma „Folia onomastica Croatica” poza rozprawami i artykułami zamieszczono także cztery recenzje najnowszych pozycji z zakresu południowosłowiańskiej onomastyki i historii języka. W pierwszej z nich Ankica Čilaš Šimpraga omawia pozycję „Hrvatski egzonimi I. Imena država, glavnih gradova i njihovih stanovnika” (red. I. Crljenko, Zagreb 2016; s. 199–203). Jest to gazeter obejmujący egzonimy w języku chorwackim (nazwy państw, stolic i ich mieszkańców), będący realizacją zobowiązań w ramach współpracy z Grupą Ekspertów ONZ ds. Nazw Geograficznych (UNGEGN). Ta sama Autorka sporządziła również recenzję monografii „Toponimija šibenskog otočja” (red. V. Skračić, Zadar 2016; s. 204–207), poświęconej nazewnictwu geograficznemu wysp Archipelagu Szybenickiego i stanowiącej kolejną już pozycję z serii „Biblioteka Onomastica Adriatica”, omawianej także na łamach „Onomastików” (LV, s. 262–263; LIX, s. 470–471). Książka serbskiej badaczki Radmili Žugić „Mikrotoponimija donjeg sliva Jablanice (semantičko-tvorbni aspekt)” (Beograd 2014), poświęcona zagadnieniom semantycznym i słowotwórczym nazewnictwa terenowego dorzecza dolnego biegu rzeki Jablanicy w południowej Serbii, stała się przedmiotem recenzji Joży Horvata (s. 208–214). Ostatnia recenzja, sporządzona przez Borisa Kuzmicia, dotyczy książki „Povijest hrvatskoga jezika. 4 knjiga: 19. stoljeće” (red. J. Lisac i in., Zagreb 2015; s. 215–221), czwartego tomu monumentalnego dzieła z zakresu historii języka chorwackiego (pierwszy tom ukazał się w 2009 r.), poświęconego wiekowi XIX. Autor recenzji skupił się na poruszonych w pracy zagadnieniach onomastycznych.

Omawiany numer czasopisma tradycyjnie kończy bieżąca bibliografia onomastyczna (za rok 2015 i wcześniejsze), sporządzona przez Branimira Brglesa, Jożę Horvata i Ines Virić (s. 223–248). Obejmuje ona 82 pozycje z całego świata, z których każda została krótko omówiona.

Paweł Swoboda
Instytut Języka Polskiego PAN

pawel.swoboda@ijp.pan.pl

„Voprosy onomastiki”, red. E. L. Berezovič, t. 13, nr 1–2, 2016, s. 272 + 252

„Voprosy onomastiki” to regularnie ukazujący się półrocznik wydawany przez Instytut Języka Rosyjskiego im. W. Winogradowa Rosyjskiej Akademii Nauk oraz Uralski Uniwersytet Federalny im. B. Jelcyna. Lektura każdego nowego zeszytu jest przyjemnością dla onomasty. W regularności ukazywania się, doborze problematyki i udziale autorów zagranicznych, układzie bibliografii (każdy

tekst pisany cyrylicą ma również bibliografię w transkrypcji łacińskiej) widać starania Redakcji o wysoki poziom naukowy pisma i przemyślaną strategię, zmierzającą do tego, by czasopismo reprezentowane było w znaczących bazach naukowych (m.in. Erih+, Scopus).

Zeszyt pierwszy zawiera dziewięć artykułów, dotyczących teorii onomastyki, antroponimii, toponimii i chrematonimii oraz trzy komunikaty, poruszające kwestie z zakresu antroponimii, chrematonimii i hydronimii.

Numer otwiera artykuł trojga rosyjskich autorów, prezentujący rezultaty ekspedycji mającej na celu zebranie materiału toponimicznego i leksykalnego z okolic Bielozierska i Jeziora Białego, z obszaru, gdzie przebiega granica dzieląca toponimię substratową bałto-fińską i wołżańsko-fińską (V. E. Zaharova, A. A. Makarova, I. I. Mullonen, „O poiskah toponimičeskikh granic v Beloz'er'e”, s. 7–29). Strefą kontaktów dialektów słoweńskich, friujskich i bawarskich zajął się uczony z Lublany Luka Repanšek, analizując pochodzenie słoweńskiego toponimu *Trbiž* („K voprosu o proishozhdenii nazvaniâ *Trbiž* (antičnoe *Tarusia-um?, s. 43–61). Badacz z Hiszpanii Andrew Breeze poświęcił natomiast swój artykuł dokładnej analizie tekstów historycznych dotyczących świętych Aarona i Juliusza, którzy ponieśli męczenną śmierć w III w. w starożytnym *Legionum urbs* (identyfikowanym z Caerleon, dziś Chester w Wielkiej Brytanii). Autor dokonał reinterpretacji łacińskiej nazwy, emendując ją jako *Legorum urbs* ‘miasto Legorów’, czyli celtyckich plemion z okolic Leicester („*Legionum Urbs* and the British Martyrs Aaron and Julius”, s. 30–42). Kolejne trzy teksty dotyczą antroponimii. R. V. Gajdamaško i N. V. Čutaev uczynili przedmiotem badań osiemnastowieczne nazwiska *Jamyszew*, *Jemaszew* i przedstawili analizę historyczno-porównawczą (na materiale rosyjskim, ugrofińskim i turkijskim) oraz geolingwistyczną, która dowiodła, iż nazwiska te, w zależności od regionu, pochodzą bądź z języków ugrofińskich, bądź z turkijskich, a pierwotnym etymonem jest turkijski antroponim *Jamasz* („K voprosu o proishozhdenii russkikh antroponimov s osnovami *Jamysz-*, *Jemasz-*”, s. 62–84). L. A. Feoktistova koncentruje się na zagadnieniach teoretyczno-metodologicznych i analizie semantycznych komponentów imion. Badaniom poddane zostało gniazdo derywacyjno-frazeologiczne imienia *Iwan*, czyli derywaty apelatywne oraz frazeologizmy i paremie zawierające to imię („K metodike analiza associativno-derivacionnoj semantyki ličnogo imieni”, s. 85–116). Baszkirscy językoznawcy L. R. Sulejmanova, F. M. Sulejmanov i N. A. Lasynova przeprowadzili w swoim artykule klasyfikację semantyczną baszkirskich antroponimów pochodzenia arabskiego wywodzących się od imienia Allah i imion 25 proroków islamu wymienionych w Koranie („Antroponimy arabskogo proishozhdeniâ s religioznoj semantikoj v baškirskih Źezere”, s. 117–128).

Tekst polskiego językoznawcy M. Rutkowskiego poświęcony jest funkcji humorystycznej nazw własnych w świetle teorii „nieodpowiedniości” Victora Raskina i Thomasa C. Veatcha. Autor analizuje różne typy niespójności, ilustrując je angielskimi nazwami własnymi (antroponimami, toponimami, chrematonimami, onimami literackimi), które w zderzeniu ze znaczeniem apelatywnym ich podstaw stają się źródłem humoru („Humorous Names in the Light of Incongruity Theory”; s. 129–139).

Dwa artykuły dotyczą chrematonimii: T. P. Romanova analizuje aktualizację komponentów *duży* i *mały* w nazwach komercyjnych przy użyciu innojęzycznych prefiksów typu *mega-*, *super-*, *big-* oraz *mini-*, *micro-*, *nano-*, a także rodzimych sufixów deminutywnych („Aktualizaciâ komponentov kommerčeskogo posłaniâ v reklamnoj nominacii”, s. 140–150); N. V. Šimkevič przedstawia „temonimy”, czyli nazwy instytucji, jednostek organizacyjnych mających osobowość prawną i figurujących w rejestrze sądowym, oraz charakteryzuje ich specyfikę („Ob odnom paradoksalnom tipe sobstvennyh imen (na primere nazvanij ob'ektov pravovogo prostranstva n.p. Gornyj Šit, g. Ekaterinburg”, s. 151–170).

W dziale „Komunikaty” zamieszczono trzy artykuły dotyczące: nowych trendów w imiennictwie tureckim (E. *Sakallı*, „New Trends in Name-Giving in Turkey”, s. 171–177), gwarowych nazw łódek w rejonie archangielskim derywowanych od toponimów i etnonimów (E. P. Loport,

„Ottoponimičeskie i otètnonimičeskie naimenovaniâ lodek v russkikh govorah Arhangel'skoj oblasti”, s. 178–190) i wieloetnicznego dziedzictwa zachodniej Słowacji w świetle hydronimii (M. Belakova, „Ètničeskoe prošloje Zapadnoj Slovakii po dannym gidronimiji”, s. 191–203).

Zeszyt zamykają biogramy wspomnieniowe poświęcone N. I. Tołstojowi (s. 204–213) oraz J. I. Czajkinie (wraz z bibliografią prac; s. 260–272), recenzje i omówienia książek, czasopism, a także sprawozdania z konferencji i informacje o nadchodzących sympozjach.

W zeszycie drugim pomieszczono osiem artykułów i jeden komunikat. Pierwszy tekst, autorstwa węgierskiej badaczki Katalin Reszegi, dotyczy przyswajania nazw własnych, zwłaszcza toponimów (których akwizycja jest trudniejsza w porównaniu z antroponimami), przez dzieci w wieku 2–4 lat. Autorka obserwowała przez osiem miesięcy dwoje dzieci, co doprowadziło ją do wstępnych konkluzji odnoszących się do kognitywnych mechanizmów przyswajania środowiska geograficznego w wieku dziecięcym („The Acquisition of Place Names in Mother Tongue Learning: Some observations on children's spatial cognition”, s. 7–22). Kilka artykułów poświęcono krytycznej analizie etymologii pojedynczych toponimów i antroponimów. Kontynuowana jest dyskusja na temat: pochodzenia nazwy rzeki i miasta *Wiatka* (V. L. Vasil'ev, „Èšče raz o proišoždenii nazvanij reki *Vâtka* i goroda *Vâtka* (sovr. Kirov)”, s. 23–39), rumuńskiego toponimu *Brajla* (N. L. Suhačev, „K etimologii toponima *Brăila*”, s. 40–55), ormiańskiego etnonimu *Hay* (A. E. Petrosân, „Samonazvanie armjan *hay*”, s. 146–161) oraz historii imienia *Ruslan* i jego miejsca w rosyjskim antroponomastykonie (R. Ū. Namitokova, I. A. Neflâševa, N. M. Šišhova, „K istorii imenii *Ruslan*”, s. 162–168). Przebadane zostały także wybrane grupy antroponimów: historyczne i współczesne chrześcijańskie imiona Karelczyków, którzy przyjęli prawosławie w 1227 r. (D. V. Kuz'min, „Hristianskie imena karelov”, s. 56–86), rosyjskie antroponimy z rejonu prziozerskiego (ros. Prioziersk, szwed. Kexholm w obwodzie leningradzkim) w szwedzkich dokumentach z XVI–XVII w. (I. A. Kûršunova, „Švedskie dokumenty donacional'nogo perioda kak istočnik issledovanii russkoj antroponimii Karelii”, s. 87–111) oraz baszkirskie nazwy osobowe związane motywacyjnie z wierzeniami tego narodu (F. G. Hisamitdinova, „Otraženie mifologičeskikh vozzrenij v antroponimičeskoj sisteme baškir (na materiale «Formulârno go spiska o službe činovnikov i urâdnikov 9-go baškirskogo kantona za 1937 god)», s. 112–125. Rosyjska slawistka T. A. Agapkina wykorzystała apokryficzne modlitwy św. Sysyniusza (znane z południowosłowiańskich rękopisów) do kompleksowej analizy występujących w nich określeń i imion demonów („Naimenovaniâ demonom v južnoslavânskoj versii Sisinievoj molitvy”, s. 126–145).

Oprócz tekstów *in memoriam*, poświęconych prof. A. K. Matwiejewowi i A. S. Gerdowi, informacji o konferencjach i nowych dysertacjach z zakresu onomastyki, wśród recenzji na uwagę zasługuje obszerne omówienie wieloautorskiego podręcznika „The Oxford Handbook of Names and Naming”, przygotowanego pod redakcją C. Hough i D. Izdebskiej, a omówionego przez S. O. Gorâeva i D. V. Spiridonova (s. 190–218).

Oba zeszyty zawierają interesujące (pod względem materiałowym oraz metodologicznym) i inspirowane analizy różnego typu nazw własnych, zarówno rosyjskich, jak i obcych.

Trzeba również odnotować korzystną zmianę szaty graficznej okładki.

Urszula Bijak
Instytut Języka Polskiego PAN

urszula.bijak@ijp-pan.krakow.pl